

Зміст

Передмова	17
Життя і творча спадщина Жака Лакана	27
А) Найважливіші теореми Лакана:	33
Перші психоаналітичні концепції: категорія Уявного і вплив образу на Я-ідентичність людини	37
Категорія Символічного — суб'єктогенез і несвідоме як ефект мови	45
Мовознавство до і після Соссюра	46
Входження дитини у символічний порядок	54
Потреба, Вимога, Бажання	59
Б) Клінічні структури	63
Психоз	67
Невдача едипальної ідентифікації	68
Відкидання (форклюдзія)	71

До питання «вибору психозу»	78
Терапевтичні висновки	80
Неврози	85
а) Істерія	89
б) Настирливий невроз	92
в) Фобія	95
Перверсія	97
Загальні міркування про людську сексуальність	97
Перверсивна структура: теоретичні основи	103
Клінічні аспекти перверсії	107
В) ПРИКЛАДНИЙ ПСИХОАНАЛІЗ	115
Фройдівське(і) визначення психоаналізу та сфери його застосування	119
Споглядальний потяг і погляд як його об'єкт	129
Психічний апарат / Оптичний апарат	134
Геометрична / Світлова оптика	142
Приборкування погляду	145
Несвідома інсценізація в образотворчому мистецтві	150
Мистецтво та істерія. Від Шарко до Фрейда і далі	150
Мистецтво, культура, суспільство	160

Піднесена жага — коментарі до несвідомих мотивів колекціонування та функцій музею	167
До питання потягу до колекціонування	169
Колекціонування і не-буття, смерть і музей	174
«Щоб зрозуміти картину, потрібен стілець» (Пауль Клее). Споглядання мистецького твору з психоаналітичної перспективи	180
Приклад 1: дійсно рухома картина	183
Приклад 2: Юдіт з головою Олоферна	186
Приклад 3: антикварний комод Дагоберта Пехе	189
Підсумкові коментарі	193
Психоаналіз, кіно і фільм	196
Близькі стосунки на відстані	196
Фільм і структурний психоаналіз	204
Голос, Над-Я, музика	209
Про потяги у сфері Акустичного	209
Доля Ехо	209
Закличний (голосовий) потяг	214
Над-Я	217
Музика	222

Світ починається за книжками, але щоб туди потрапити, їх треба прочитати.

Еммануель Левінас

Без мови ви не зможете побачити навіть моєї бороди.

Лоуренс Вайнер

Передмова автора

до українського видання

Мене переповнює неймовірна радість, що завдяки перекладу мого «Вступу до структурного психоаналізу» ця книга тепер стала доступною для широкої читацької аудиторії в Україні.

У 2014 році на запрошення Дзвінки Кечур я взяв участь в організованій нею міжнародній серії заходів під назвою «Психоаналітичні традиції Європи та Америки — спільний контекст і національні відмінності» (*Psychoanalytical traditions of Europe and America — a common context and national differences*), що проходить з 2007 року у Львові. Поряд із відомими представниками різних шкіл і напрямків я мав честь виступити із доповіддю про Жака Лакана та його найважливіші концепції.

Мій інтерес до вчення Лакана бере початок у 1969–1970 роках, коли я ще студентом медичного факультету отримав однорічну стипендію для вивчення медичної психології в Клініці Університету Святої Анни (*Clinique Universitaire Sainte-Anne*) у Парижі. Хоч я початково не мав таких намірів, і це було поза межами моєї безпосередньої сфери діяльності, за рекомендацією колег я почав відвідувати лекції Жака Лакана, який викладав тоді в різних наукових установах і факультетах як гостьовий лектор, оскільки не був готовим прив'язати себе до якоїсь однієї інституції задля стрункої академічної кар'єри. За всієї своєї світової слави, він

Передмова

Заснований Жаком Лаканом структурний психоаналіз визначається насамперед перепрочитанням і ревізією доробку Зигмунда Фрейда та водночас — розвитком його напрацювань у світлі нових наукових відкриттів, а точніше, нових наукових дисциплін. Так, започаткований як терапевтична практика, психоаналіз міг би закріпити за собою статус окремої науки. Перепрочитання і ревізія були потрібні Лакану ще й через недосконалий та оманливий, на його думку, французький переклад текстів Фрейда, а також з огляду на ті тенденції, що скерували розвиток психоаналізу у напрямі, несумісному з його первинними намірами та ідеями (як-от американська Я-психологія). Особливу роль у цій ретроспективі відведено категорії мови, адже відповідно до ранніх праць Фрейда психоаналіз розуміють передовсім як специфічний вид мовного аналізу. Тож чи не головним завданням психоаналізу є вивчення впливу мови на особистість, де несвідоме постає як певний ефект власне мови людини. Припускаючи, що мова робить з людини людину, Лакан формулює таке твердження: **фактичне середовище людини має не біологічну і не соціологічну, а лінгвістичну природу.**